

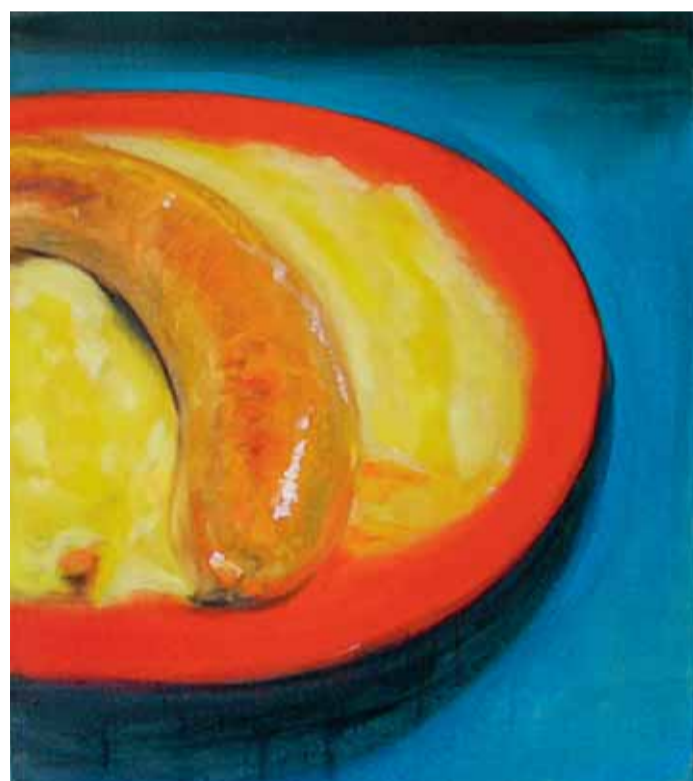
VÍT SOUKUP THE REST OF THE BEST

GAVU CHEB

GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V CHEBU
13. 1. – 27. 2. 2011
VERNISÁŽ 12. 1. 2011, 17.00

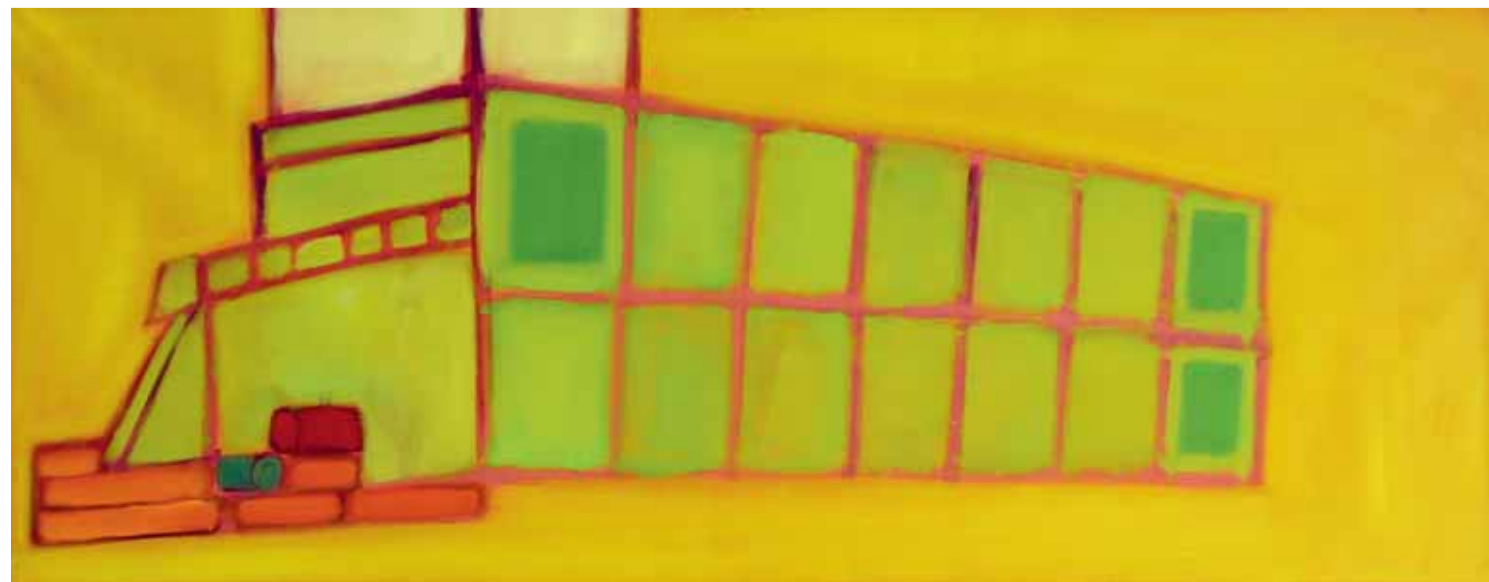
Pomalu se dostali až... / Allmählich gelangten sie bis zu ..., 1997, z cyklu Dobrodružné prázdniny / aus dem Zyklus Abenteuerliche Ferien, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 200 × 135 cm

Jitrnice / Leberwurst, 1998, z cyklu Jídlo / aus dem Zyklus Essen, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 80 × 70 cm

Šermíř / Fechter, 2004, z cyklu Dorka / aus dem Zyklus Dorka, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 90 × 70 cm

Továrna na emgetonky / Audiokassettenfabrik Emgeton, 2002, z cyklu Techno / aus dem Zyklus Techno, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 100 × 250 cm

Malíř, grafik a filmař Vít Soukup (1971–2007) bohužel patří mezi ty umělce, o nichž se bude už provždy říkat, že zemřeli předčasně. Letos by mu bylo teprve čtyřicet. I když se dá bez nadsázky říct, že patřil mezi generační autory přelomu tisíciletí, od jeho smrti mu zatím nikdo neuspořádal samostatnou výstavu. Tahle má tedy punc zvláštního neveselého prvenství. Přesto byl Vít Soukup zřejmě jediný malíř, který měl možnost svoji Posmrtnou výstavu vidět na vlastní oči, protože jsme ji společně připravili pro Krajskou galerii výtvarného umění ve Zlíně už v roce 2003 po tom, co tam získal hlavní cenu Salonu mladých. Z hecu jsme se tehdy rozhodli nazvat přeseriózně retro-spektivní expozici v prosklené funkcionalistické kostce bývalého Baťova památníku právě takhle. Tehdy na vernisáži samozřejmě nechyběl, zatímco teď je jisté, že se neobjeví. Proto snad nemůže být od věci trochu ho představit. Jaký byl? Sarkastický, umíněný, brilantní, nesnesitelný, energický, odevzdáný, v umění jistý, v životě někdy skoro nesvéprávný. To všechno zároveň. Ve všem, co dělal, do jisté míry popisoval sebe, a protože v tom byl víc než dobrý, člověk to celkem lehko mohl vztáhnout i k sobě nebo svému okolí. Vít Soukup, kterému známí neřekli jinak než Beruška, byl absolventem Nešlehova malířského ateliéru na VŠUP, který nakonec sám krátce vedl. Během studií si na rok odskočil na Akademii výtvarných umění k profesovi „stereotypu naschválu“ Milanu Knížákoví. Byl doktorem umění, který nejen že umění nevytěčil, ale jak v jednom z nekrologů trefně poznamenal Václav Magid, nakonec se sám stal pacientem. Jednou nohou notorický malíř, druhou tragikomický filmař, příslušník „věčně nastupující střední generace“, trochu post-sklepácké, trochu post-tvrdohlavé, autor pokleslých detektivek bez konce, které vycházely na pokračování, i teoretických statí o výtvarném umění. Jedním i druhým nezdávka velmi přesně glosoval poměry a české výtvarné scéně. Jeho postavy vyšetřujícího kapitána Turinského a přístupně snaživého poručíka Šlemry byly jako vystřižené ze socialistických krváků 70. let, je to mimochodem snad jediná, navíc literární mordparta, která se vtěsnila do dějin českého výtvarného umění.

Ve své malbě, která se většinou vizuálně opírala o absurdní témata ze starých časopisů zahrnující z Květu vypreparované kosmické úspěchy slavné sovětské minulosti, vzory doma pletených svetrů ze socialistického Dorky, elektrousoučástky z ABC, posléze „aktuální“ jihočeské regionální momentky

všedního dne a nakonec i současné „schránkové“ komerční letáky, se od šfavnatého realismu dostal až k „realistické“ abstrakci. Z jeho obrazů je cítit Rothko i Velázquez a občas zřejmě jako bonus také něco třeskutě bulharského. Ke konci života čím dál tím víc zasvěceně horoval pro Hvězdné války a starou Čínu. Přestože nebo právě proto, že do obou témat viděl víc než dost, nic mu nebránilo doplnit je ještě o obrazy gumových východoněmeckých indiánů a smísit do svého posledního početného cyklu, který nazval Armáda pro republiku. Těžko říct koho nebo co může tahle podivná superhrdinská sebranka jako vystřižená z kartotéky nějakého mezinárodního postmoderního Blaníka a rozmáchně namalovaná na cokoli, co zrovna bylo po ruce, ochránit. Na některých místech je barva nanesena tak řídko, že je jakoby proděravělá, jindy pracoval s tak vrstvenou pastou, že popraskala už po pár týdnech. I to ovšem o něčem ryze českém vypovídá.

Vít Soukup se zúčastnil většiny generačních výstav na konci 90. let (Boystory, Zelená, Vidiny...) a některé sám kurátorsky spoluorganizoval (Má vlast). Zúčastnil se i zásadních institucionálních projektů zaměřených na malbu (Poslední obraz, Akné, Perfect Tense). Získal hlavní cenu zlínského salonu mladých i cenu Jany Rybářové, ale v Ceně Jindřicha Chalupeckého se nikdy nedostal ani mezi finalisty - a občas tím dost trpěl. Jeho obrazy se, z dnešního pohledu logicky, mihly v Zelenkových Příbězích obyčejného šílenství, malbou i primitivizujícími linoryty jako vystřiženými z LŠU je zastoupen v Národní galerii, ale v mnoha jiných veřejných sbírkách zatím chybí. Jeho práce se většinou rozpustily v kvalitních soukromých sbírkách.

Vít Soukup se stal jedním z autorů své doby, pobaveně rozkročeným mezi lokálním dvorkem a globálním světem v televizi. Šel vlastní svéráznou cestou, která si získala respekt, i když to nějakou dobu trvalo. Na začátku byl často vnímán jako jakýsi malířský herec. Otázky vzbuzovala především závažnost jeho práce. Nejednou byla chápána jako snadná malba, při které se člověk moc nenadře, podkládaná humorem, jehož jedním znakem je netrvanlivost, podobně jako jsou většinou netrvanlivě zobrazované věci - dnes spíš přeludy reality, než realita sama. Teprve s odstupem času je zřejmé, že se Soukup na přelomu tisíciletí velmi přesně trefil do zvláštní tématické škvíry - do nenápadného místa se silným emotivním potenciálem a byl si toho vědom. Strašně rychle vytáhl domácí retro z 80. let, které vzbuzovalo ty nejrozporuplnější

vzpomínky, pocity a asociace. Ve skutečnosti začal 60. lety, jenže doba socialismu představovala vizuální bezčasí, které rozdíl mezi desetiletími spolehlivě stíralo. On to navíc jako první dostal do malby se všemi nostalgicko-sarkastickými prvky, které s sebou tahle éra nese. Jeho hlavním tvůrčím principem byl jakýsi frivolní remake, kdy do olejomalby převáděl nejen přítrapně osobité kompozice neumělých fotografií, ale zachycoval i svéráznou barevnost starých soutisků a tehdejší vizuální styl. Jak upozornil už Jiří Ptáček, „fakt, že Soukupova tvorba má rysy osobní mytologie a spirituality nemůžeme pomíjet. Nicméně významnějším faktorem jsou kódy ‚zjevení společné zkušenosti‘, jež vybrané inspirační modely vykazují.“

Soukupovy filmy mají podobný náboj jako jeho obrazy. Také v nich se autor formálně obrací k minulosti, aby jejím prostřednictvím pitval současnost. Je pro ně typická nadsázka, němé provedení s vkládanými titulky a gagy, které připomínají počátky kinematografie. S rozkoší se v nich vrší klíšé archetypální béčkové produkce, přestože mají zřetelný existenciální rozměr. Dialogy - především u jeho poslední tetralogie (Návrat z kosmu, Přibité slunce, Červený Dvůr a Norské svetry) zdaleka nehrají hlavní roli a nejsou ani hlavním hybatelem děje. Klíčové a osudové jsou naopak zdánlivě banální historky, epizodní události a hlavně stereotypy v řeči, myšlení i jednání. Vít Soukup byl rozchechtaný, zapálený i zasvěcený diskutér, mistr bonmotů a kritických postřehů; sám se sebeironickou slabostí pro pokleslost v jakémkoli slova smyslu. Byl to jeden z lidí na naší výtvarné scéně, u něhož by bylo naivní a hloupé nebrat ho vážně, přestože mluvil a vyjadřoval se zhusta s nadsázkou. Tak také přesně definoval paradox, který podle něj provázel jeho tvorbu. „Děláš parodii na nějakou módu a ona se do ní zpětně včlení,“ podívoval se nad tím, čemu začal říkat warholovský syndrom.

Jak bylo uvedeno na začátku, chebská výstava je Soukupovou první skutečnou posmrtnou přehlídkou. Ctí jeho smysl pro improvizaci a nepraktičnost v praktickém životě. Namátkou vybírá a představuje díla z jeho nejslavnějších sérií a všech oblastí tvorby. Kromě prací, které jsou v majetku rodiny a soukromých sběratelů a už dříve se staly klíčovými exponáty Soukupových výstav, se na ní objeví i zatím nikdy nevystavená privatissima.

Radek Wohlmut

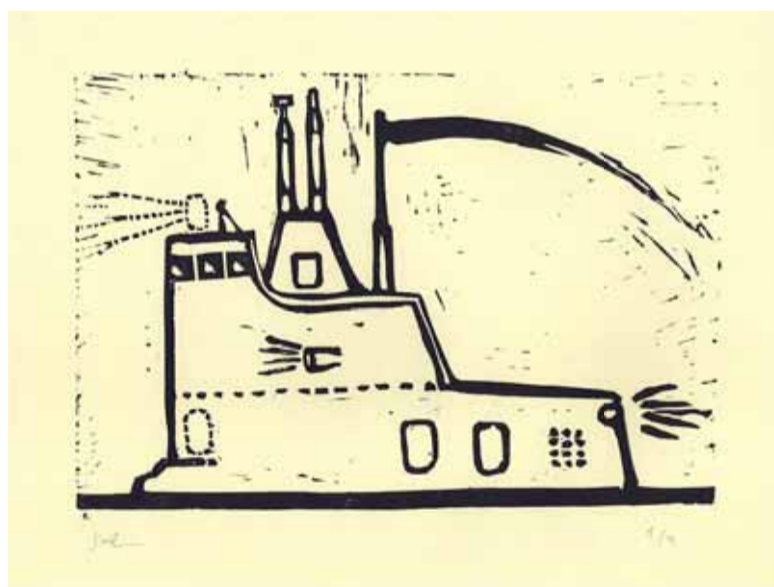
Podkolenky / Wadenstrümpfe, 2004, z cyklu Dorka / aus dem Zyklus Dorka, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 90 x 105 cm

Mandala, 2004, z cyklu Dorka / aus dem Zyklus Dorka, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 150 x 150 cm

Přibít slunce / Wie die Sonne befestigt wird, film, 07:47 min

Bez názvu / Ohne Titel, linoryt na papíru / Linolschnitt auf Papier, 21 x 29,7 cm

VÍT SOUKUP

* 17. 10. 1971 České Budějovice
 † 2. 12. 2007 Praha
 malíř, filmař / Maler, Filmemacher
 Studia / Studios:
 1991–1997 Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze /
 Akademie für Kunst, Architektur und Design in Prag
 (prof. Pavel Nešleha)
 1995–1996 Akademie výtvarných umění v Praze / Akademie
 der bildenden Kunst in Prag (prof. Milan Knížák)

VÍT SOUKUP – THE REST OF THE BEST

Malá galerie / Kleine Galerie, Videoroom
 13. 1.–27. 2. 2011
 Kurátor / Kurator: Radek Wohlmuth
 Vernisáž / Vernissage: 12. 1. 2011, 17.00
 Doprovodné akce: 23. 2. 2011, 17.00, R. Wohlmuth, přednáška o autorovi
 Otevírací doba / Geöffnet: út–ne / Di–So, 10.00–12.00, 12.30–17.00
 Vstup zdarma / Eintritt frei

Souběžné výstavy

Jiří Kovanda – Katalog / Der Katalog
 Velká galerie (vlevo) / Grosse Galerie (links), 13. 1.–3. 4. 2011
 Josef Váchal – Šumava umírající a romantická / Böhmerwald sterbend und romantisch, 1931
 Opus magnum, 13. 1.–10. 4. 2011
 Jiří Novák – V pohybu / In der Bewegung
 Velká galerie (vpravo) / Grosse Galerie (rechts), 3. 2.–3. 4. 2011

Galerie výtvarného umění v Chebu

příspěvková organizace Karlovarského kraje
 náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 16, 350 02 Cheb
 T: +420 354 422 450, F: +420 354 422 163
 info@gavu.cz, www.gavu.cz

V roce 2011 vydala Galerie výtvarného umění v Chebu. Text Radek Wohlmuth,
 překlad Walter Annuss, grafika Kolář&Kutálek, tisk Dragon Press, s. r. o., náklad 1000 ks.

Titulní strana / Titelseite: Šaolin / Shaolin, 2006, olej na plátně / Öl auf Leinwand, 60 x 50 cm

Der Maler, Grafiker und Filmemacher Vít Soukup (1971–2007) gehört leider zu den Künstlern, von denen man schon für immer sagen wird, sie seien vorzeitig gestorben. Dieses Jahr wäre er erst vierzig Jahre alt. Auch wenn sich ohne Übertreibung sagen lässt, dass er zu den Künstlern gehörte, die die Generation der Jahrtausendwende geprägt haben, hat ihm seit seinem Tod noch niemand eine Einzelausstellung ausgerichtet. Diese unsere Ausstellung hat also den Charakter einer eigentlich wenig erfreulichen Premiere. Trotzdem war Vít Soukup wohl der einzige Maler, der die Möglichkeit hatte, seine eigene Postume Ausstellung mit eigenen Augen zu sehen, denn eine solche hatten wir gemeinsam für die Kreisgalerie der bildenden Kunst in Zlín bereits im Jahr 2003 vorbereitet, nachdem er dort den Hauptpreis des Salons der Jungen gewonnen hatte. Aus lauter Gaudi hatten wir uns damals entschlossen, seine retrospektive Ausstellung in dem verglasten funktionalistischen Würfel der Bafa-Gedenkstätte eben gerade als Postume Ausstellung zu bezeichnen. Damals hat er auf der Vernissage selbstverständlich nicht gefehlt, wohingegen es heute sicher ist, dass er nicht auftauchen wird. Deshalb dürfte es wohl angebracht sein, ihn ein wenig vorzustellen.

Wie war er nun? Sarkastisch, eigensinnig, brillant, unerträglich, energisch, resigniert, in der Kunst sicher, im Leben manchmal wie ein kleines Kind. Und das alles gleichzeitig. In allem, was er tat, hat er sich gewissermaßen selbst beschrieben, und weil er darin wirklich ein Meister war, konnte man das ganz leicht auch auf sich selbst und auf seine Umgebung beziehen. Vít Soukup war Absolvent der Malerklasse von Pavel Nešleha an der Kunstgewerblichen Hochschule in Prag, die er schließlich für kurze Zeit selbst leitete. Während seines Studiums wechselte er für ein Jahr an die Prager Akademie der bildenden Künste zu Milan Knížák über. Mit einem Bein notorischer Maler, mit dem andern tragikomischer Filmemacher, Angehöriger der „ewig kommenden mittleren

Generation“, Autor endloser zweitklassiger Detektivgeschichten, die als Fortsetzungsromane erschienen, und theoretischer Artikel über die bildende Kunst. Sowohl mit den Romanen als auch mit den theoretischen Artikeln glossierte er nicht selten treffend die Verhältnisse in der tschechischen Künstlerszene.

In seiner Malerei, die sich visuell großen Teils auf absurde Themen aus alten Zeitschriften der 1970er und 1980er Jahre mit den kosmischen Erfolgen der ruhmreichen sowjetischen Vergangenheit, auf Muster handgestrickter Pullover in den Frauenmagazinen und schließlich auch auf Reklameblätter stützte, wie wir sie heute in unseren Briefkästen finden, gelangte er von einem saftigen Realismus hin zu „realistischer“ Abstraktion. Aus seinen Bildern riecht es nach Rothko und auch nach Velázquez. Gegen Ende seines Lebens begeisterte er sich immer mehr für die Star Wars und für das alte China. Trotz oder gerade wegen der Tatsache, dass er in beide Themen einen mehr als genügenden Einblick hatte, hinderte ihn nichts daran, sie noch durch die Bilder ostdeutscher Gummi-Indianer zu ergänzen und diese in seinen letzten vierteiligen Zyklus einzubringen, den er Armee für die Republik nannte. An einigen Stellen ist die Farbe so dünn aufgetragen, dass sie wie durchlöchert erscheint, ein andermal arbeitete er mit einer so stark geschichteten Farbpaste, dass diese bereits nach ein paar Wochen aufplatzt.

Vít Soukup beteiligte sich an der Mehrzahl der wichtigen Ausstellungen seiner Generation am Ende der 1990er Jahre und bei einigen trat er sogar als Kurator und Mitorganisator auf, er beteiligte sich auch an den grundlegenden institutionellen Malereiprojekten (Das letzte Bild, Akné, Perfect Tense). Er gewann den Hauptpreis des Salons der Jungen in Zlín, aber beim Jindřich-Chalupecký-Preis gelangte er niemals auch nur in die Endauscheidung – und darunter hat er von Zeit zu Zeit ziemlich gelitten. Mit Malerei und primitivisierenden Linolschnitten ist er in der Nationalgalerie vertreten, aber in vielen anderen öffentlichen Sammlungen fehlt er noch. Seine Arbeiten befinden sich

zum großen Teil verstreut in qualitativollen Privatsammlungen. Er ging seinen eigenen eigentümlichen Weg, der sich Respekt erwarb, auch wenn das einige Zeit gedauert hat. In Frage gestellt wurde vor allem die Ernsthaftigkeit seiner Arbeit. Nicht selten wurde sie als leichtfertiges Gemälde verstanden, bei dem man sich nicht sehr anstrengen müsse, unterfüttert von einem Humor, dessen einziges Merkmal die Kurzlebigkeit sei, ähnlich wie die dargestellten Dinge zum größten Teil kurzlebig sind – heute eher Phantome der Realität als Realität selbst. Erst mit dem Abstand der Zeit wird offenbar, dass Soukup an der Jahrtausendwende sehr genau in eine eigenartige thematische Lücke traf. Schrecklich schnell griff er auf die altbekannten Bilder der 1980er Jahre zurück, was die widersprüchlichsten Erinnerungen, Empfindungen und Assoziationen hervorrief. In Wirklichkeit liegen seine Anfänge in den 1960er Jahren, nur dass die Zeit des Sozialismus eine visuelle Zeitlosigkeit darstellte, die die Unterschiede zwischen den Jahrzehnten zuverlässig verwischte. Er war es darüber hinaus, der das als ernst mit all den nostalgisch-sarkastischen Elementen, die diese Ära mit sich bringt, in die Malerei einbrachte. Sein wesentliches schöpferisches Prinzip war eine Art frivoles Remake, wo er nicht nur kunstlose Fotografien, sondern auch die eigenartige Farbigkeit der alten Mehrfarbdrucke und den damaligen visuellen Stil in das Ölgemälde überführte. Soukups Filme haben eine ähnliche Aufladung wie seine Bilder. Typisch für sie sind die Übertreibung, die Ausföhrung als Stummfilm mit Zwischentiteln und Gags, die an die Anfänge der Kinematografie erinnern. Mit Wollust werden in ihnen Klischees der archetypischen zweitrangigen Produktion aufeinander geschichtet, obwohl sie eine deutliche existentielle Dimension haben. Die Dialoge spielen – vor allem in seiner letzten Tetralogie (Rückkehr aus dem Kosmos, Die angenagelte Sonne, Červený Dvůr [Rothenhof] und Norwegerpullover) – bei weitem nicht die Hauptrolle und sind auch nicht das, was die Handlung im Wesentlichen weiterbringt. Die schicksalhafte Schlüsselrolle

spielen dagegen scheinbar banale Geschichtchen, episodenhafte Ereignisse und hauptsächlich Stereotype in der Sprache, im Denken und im Handeln.

Vít Soukup war ein begeisterter und kenntnisreicher Diskutant, ein Meister der Bonmots und der kritischen Bemerkungen mit einer selbstironischen Schwäche für das Abgesunkene in jeglicher Bedeutung des Wortes. Es war einer der Menschen in unserer Künstlerszene, bei dem es naiv und dumm gewesen wäre, ihn nicht ernst zu nehmen, obwohl seine Rede und seine Ausdrucksweise häufig voller Übertreibungen war. So definierte er auch präzise das Paradoxon, das seiner Meinung nach sein Schaffen begleitete. „Du machst eine Parodie auf irgendeine Mode und die fügt sich rückwirkend in sie ein“ wunderte er sich über das, was er als das Warhol-Syndrom zu bezeichnen begann.

Wie zu Beginn angeführt – die Ausstellung in Eger ist Soukups erste tatsächlich postume Retrospektive. Sie achtet seinen Sinn für Improvisation und seinen Mangel an praktischem Sinn im praktischen Leben. Stichprobenweise stellt sie Werke aus seinen berühmtesten Serien und allen Bereichen seines Schaffens vor. Neben Arbeiten, die sich im Besitz seiner Familie und privater Sammler befinden und die auch schon früher zu den Schlüsselexponaten von Soukups Ausstellungen gehörten, finden sich in ihr auch bisher noch nie ausgestellte Privatissima.

Radek Wohlmuth